

Rudolf Steiner utolsó beszéde

Die letzte Ansprache, GA 238

Dornach, 1924. szeptember 28. 21,00 órakor

Tegnap és tegnapelőtt nem tudtam önökhöz szólni. De a michaeli érzület mostani hangulatának holnap is be kell ragyognia szívünket és lelkünket, ezért nem akartam, hogy ez az ünnepi hangulat anélkül múljon el, hogy legalább röviden ne mondjak még valamit önöknek, kedves barátaim.

Csak Ita Wegman doktornő odaadó, baráti ápolása tette lehetővé, hogy ezt ma meg tudom tenni. Remélem tehát, hogy mégis képes leszek beszélni arról, amit éppen az ünnepi hangulat alkalmából szeretnék elmondani.

Kedves barátaim, az utóbbi időben sokszor fejtegettem azt, hogy Michael erői beleáramlanak a földi emberekkel kapcsolatos szellemi történesekbe. A jelenkor sajátosságait értelmező antropológia egyik legnagyobb vívmánya lesz, ha egyszer Michael helyesen átélte ünnepét hozzáfűzzük az év többi ünnepéhez. Ez csak akkor válik lehetségessé, ha a michaeli eszme ma még csak megérezett, megsejtett nagysága számos olyan lélekbe költözik be, akik képesek lesznek kialakítani magukban egy ilyen ünnepi hangulat helyes emberi kiindulópontját.

A mostani Michael-napkor azzal tudunk mintegy michaeli hangulatot felidézni, ha valóban az emberiség eljövendő Michael-napi ünnepére felkészítő gondolatoknak adjuk át magunkat. Az ilyen gondolatok akkor válhatnak bennünk különösen elevenné, ha rátekintünk arra a munkálkodásra, amit hosszú időszakokon keresztül követtünk részben a Földön, részben az érzékfeletti világban, vagyis arra, amit századokon át azok a lelkek vihettek végbe az emberiség fejlődése során, akik megfelelő érzülettel kötődtek Michael áramlatához.

Az utóbbi hetekben elmondtam néhány dolgot az Antropológiai Társaság karmájáról, és ezekben a fejtegetésekben arra törekedtem, hogy megértsék: ezekhez a lelkekhez tartoznak önök is, kedves barátaim, ha őszinte hajlandóságot éreznek magukban az antropológia mozgalma iránt.

Ki kell térnem még valamire, éspedig éppen a Michael-nap előtt, olyan személyiségeket idézve lelkünk elé, akik bensőséges kapcsolatban álltak és mindig is kapcsolatban fognak állni Michael leírt áramlatával. Olyan lényekre vetjük pillantásunkat, akik az emberiség nagy részére – legalább is két egymást követő inkarnációban – mély benyomást gyakoroltak. Ezek a lények azonban csak akkor alkotnak majd egységet számunkra, ha felismerjük, hogy egyetlen lény egymásra következő inkarnációi.

Ha szellemi tekintetünkkel visszapillantunk a régi korokba, akkor a zsidó hagyományban Illés próféta személyiségét látjuk felmerülni. Tudjuk, hogy Illés célokat kitűző erejének milyen meghatározó jelentősége volt az Ótestamentum népe és általában az emberiség számára. Már utaltam arra, hogy az Illésben élő lélek később a földi emberiség történelmének legfontosabb pontján jelent meg újra, mégpedig úgy, hogy

maga Jézus Krisztus adhatta meg számára azt a beavatást, amelyre szüksége volt az emberiség fejlődése érdekében. Illés lényé újra megjelent a Lázár–János alakban. Lázár és János azonos személyek, amint ezt *A kereszténység mint misztikus tény* című könyvemben kifejtettem.

A továbbiakban azt látjuk, hogy ez a lény a világ egyik olyan festőjében jelenik meg újra, akinél a művészi kibontakozás éppen a Golgotai Misztérium révén emelkedhetett a legmagasabb szintre.

Raffaellóban a kereszténység mély impulzusai éltek színekbe és formákba öntve, majd pedig ezek Novalisban, a költőben keltek újra életre. Amit Raffaello a legszebb színekben és főrmákban állított az emberiség elé, az Novalisnál gyönyörű szavakban éled fel ismét. Itt olyan személyek egymásutánját látjuk, akik az inkarnáció gondolata révén kapcsolódnak össze.

Tudják, hiszen már többször leírtam ezeket a dolgokat, hogy az ember a halál kapuján áthaladva belép a csillagok világába. Amit külsőleg, fizikai értelemben csillagoknak, égitesteknek nevezünk, az csak külső jelzése a ránk letekintő szellemi világnak. Ezek a fejlődés folyamán mindenkor tevékenyen együttműködnek az emberek cselekedeteivel.

A halál után az ember átéli a Hold, a Merkúr, a Vénusz, a Nap, a Mars, a Jupiter és a Szaturnusz szféráját, hogy miután e szférák lényeivel és a többi eltávozott emberi lélekkel együtt kidolgozta karmáját, ismét visszatérjen a földi életbe.

Vessük pillantásunkat ebből a szempontból Raffaellóra, amint áthalad a halál kapuján és művészetével, amely már itt a Földön is csillagszerűen fénylett és ragyogott, belép a csillagvilág, a szellemi fejlődés síkjára. A Hold-szférába jutva kapcsolatba kerül az ott élő szellemekkel, akik az emberiség egykori nagy ősi tanítói voltak. Raffaellt, még mint Illést, mélységesen inspirálta az ő bölcsességük, most együtt látjuk ezekkel a Holdlényekkel, illetve mindazokkal a lelkekkel, akikkel végigélte a régebbi földi korokat. Megfigyelhetjük őt, amint összekapcsolódik a Föld-lét szellemi forrásaival, minden olyan lényeges erővel, ami lehetővé tette az emberiség és a földiség isteni jelleggel való átítatását. Látjuk, ahogyan mintegy az övéi között van, társulva azokhoz, akikkel az Illés-létben a legszívesebben együtt volt; ők voltak azok, akik a földi lét kezdetén e földi élet cél ki tűzéseit megadták.

Azután áthalad a Merkúr-szférán, ahol a nagy, kozmikus gyógyítókkal belemerül mindabba a szellemiségbe, ami képessé tette arra, hogy hajlamának megfelelően olyan végtelenül egészséges atmoszférát teremtsen a színekben és vonalakban. Amit az értő emberek nagy vigasztalására és lelkesítésére vászonra vagy falra festett, és ami olyan fényesen ragyogott és sugárzott, az itt kozmikus vetületében mutatkozott meg számára, amibe a Merkúr-szféra lényei közötti áthaladása során illeszkedett bele.

Miután a Földön a művészet ilyen szeretetét kibontakoztatta magában, és teljesen feloldódott a színek és vonalak szeretetében, most átkerült a Vénusz-szférába, amely átvezette abba Nap-létbe, amely a számunkra már ismert eddigi inkarnációiban élt. Illés

prófétaként e Nap-lét révén hozta el az emberiségnek saját népén keresztül a nagy célokat magukban hordozó igazságokat.

A Nap-szférába ismét bensőségesen beilleszkedik, de most másképpen, mint amikor Jézus Krisztus társa volt a Földön, és átélte, hogy Jézus Krisztus beavatása által Lázárból János lett. Emberi szívének kozmikus átalakulása során megpillantotta a tündöklő világfényben azt, amit később olyan ragyogó fényességben festett meg Jézus Krisztus hívei számára.

Aztán a Jupiter-szférába érkezve bölcsességgel eltelve áthatja mindazt, amit életének mélyén hordozott. Itt ezt képes volt bölcsességbe foglalni, hasonlóan az olyan szellemekhez, mint a későbbi Goethe, illetve az olyanokhoz, akik többé-kevésbé tévutakon jártak, mégis a világ lényegét, a kozmikus gondolkodást átvezették a mágiába. Így megfigyelhetjük, ahogyan Raffaello, a későbbi Eliphas Levi lelki fejlődéséhez hasonlóan, megalapozta mágikus idealizmusát. Ugyancsak részt vett mindabban, ami Swedenborgban élt.

Ismert egy különös és rendkívül figyelemre méltó dolog, kedves barátaim: Hermann Grimm, aki Raffaello iránt mélyes tiszteletet érzett, négyszer fogott bele, hogy megírja Raffaello életrajzát. Michelangelo életét szépen lekerekítette, de Raffaello földi életének végső megrajzolásához sohasem jutott el, sohasem volt vele megelégedve. Véleménye szerint mindig tökéletlen volt, amit Raffaello életéről írt.

Így jelent meg aztán első Raffaello-könyve, amelynek Raffaello életrajzát kellett volna tartalmaznia. De mi lett belőle? Csak Vasari Raffaellóról szóló régi anekdotáit írta le újból. Nem Raffaello életrajza volt ez, hanem egészen más: azt mutatta be, hogy Raffaello híre az emberek tiszteletében, elismerésében és megértésében milyenné vált halála után itt a Földön. Hermann Grimm elbeszéli, hogy az emberek hogyan emlékeztek Raffaellóra, hogy mit gondoltak róla az olaszok, a franciák, a németek a századok előrehaladtával. Csak a Raffaello halála után tovább élő Raffaello-eszme útját beszélte el. Összeszedte, ami Raffaellóból az emberek emlékezetében, tiszteletében, megértésében fennmaradt, de Raffaello földi életének ábrázolásához nem találta meg az utat.

Miután újra megkísérelte, végül azt mondta: Raffaellóról igazából csak annyit mondhatunk, hogy leírjuk, hogyan függ össze az egyik képe a másikkal, mintha egy érzékfeletti lény festette volna őket, aki földi életével valójában nem is érintette a Földet. A képek itt vannak, és a képeket festő Raffaello személyétől teljesen eltekinthetünk, ha azt adjuk vissza, ami az egyes képek belső tartalma szerint egymásra következik. Így amikor Hermann Grimm röviddel halála előtt újra tollat fogott, hogy Raffaellóról írjon, akkor már csak a képekről beszélt, nem pedig Raffaello személyéről.

Kedves barátaim, Raffaello földi személyiségét teljesen az töltötte be, amit Lázár-János adott a lelkének, hogy most az emberiség számára kifejezze azt színekben és vonalakban.

Így élt ez a lény. Úgy élt, hogy ezt a Raffaello-életet mintegy még egyszer végigélte Novalisban, amely megint csak a harmincas évekig tartott. Raffaello is és Novalis is

fiatalon halt meg. Az Illés–János-lélek tehát később még két különböző alakban jelent meg az emberiség életében, festői és költői módon készítve elő a michaeli hangulatot. Michael áramlatának követeként küldték le őket a földi emberekhez.

Raffaello nagy művészetét Novalis magával ragadó, mélyen a szívhez szóló költészetében látjuk ismét felmerülni. Amit az emberek szeme Raffaello révén látott, azzal a szívük is megtelhetett, amikor Raffaello Novalisban újból feléledt.

Ha Novalisra tekintünk: mennyire visszhangzik benne Raffaellónak Hermann Grimm által oly finoman érzékelt élete! Szerelme fiatalon meghal. Ő is fiatal még. Milyen földi élet várhat rá azután, hogy szerelmét elvesztette? Ő maga ezt így fejezi ki: földi élete olyan legyen, hogy abban kövesse őt a halálba. Át akar lépni az érzékfelettségbe, újra Raffaello életét akarja folytatni, hogy a Földet ne érintse. Így a költészetben éli ki mágikus idealizmusát, hogy minél inkább eltávolodhasson a földi élettől.

Ha annak hatása alá kerülünk, ami töredékekben fennmaradt, akkor látjuk, hogy a hatás azért olyan mély, mert a közvetlenül elénk táruló fizikai valóság minden szemmel látható, de még a Földön szépnek mutatkozó jelenség is szinte mennyei költői ragyogásban jelenik meg Novalis költészetében, a lelkében élő mágikus idealizmus révén.

És így fedezhetjük fel éppen Novalisban Michael áramlatának egyik nagyszerű előhírnökét. Ez a szellemi áramlat vezessen titeket is, kedves barátaim, most, amíg éltek, és miután áthaladtok a halál kapuján! A szellemi, érzékfeletti világban megtaláljátok mindazokat, akikkel elő kell készítenetek azt a művet, amelynek ennek az évszázadnak a végén kell kiteljesednie, hogy kivezesse az emberiséget abból a súlyos krízisből, amelybe került. Azt a lényt is meg fogjátok találni, akiről ma beszéltem.

Csak akkor lesztek a michaeli eszme hű követői, és csak akkor tudtok részt venni nemesen, segítően abban, aminek az antropológia révén, michaeli értelemben érvényesülnie kell a Föld-fejlődésben, ha ez a mű, az, hogy a Michael-erővel, a Michael akarattal erőteljesen áthatjátok magatokat, ha ez valóban győzni tud bennetek a sárkány-démon felett, amelyet már ti is jól ismertek; ha mindannyian, akik a fényben a michaeli eszmét ilyen módon őszinte szívvel, bensőséges szeretettel felveszitek magatokba, és őrzitek, és megpróbáljátok az ideai magasztos michaeli hangulatot olyan kiindulópontnak tekinteni, amely a Michael-eszmét nemcsak a lelketekben nyilatkoztatja meg teljes erejével és intenzitásával, hanem élővé teszi minden cselekvésekben is. Ez a Michael-akarat az, ami mindig a Krisztus-akarat, a Krisztus-erő előtt jár, hogy azt helyes módon ültesse el és vezesse be a földi életbe.

Ha a michaeli eszme a közeljövőben legalább négyszer tizenkét emberben teljes mértékben életre kel – négyszer tizenkét emberben, de akik nem önmagukat jelölik ki, hanem akiket a dornachi Goetheanum vezetősége ismer el ilyennek –, ha ilyen négyszer tizenkét ember hordozni fogja a magasztos michaeli érzületet, akkor felragyoghat majd

az a fény, amely a jövőben Michael áramlata és tevékenysége révén fog szétterjedni az emberiségben.

Kedves barátaim, azért igyekeztem ma összeszedni magam, hogy legalább ilyen rövid szavakban elmondjam nektek mindezeket. Többre most nem futja az erőmből. Szavaim azt szeretnék a lelketek számára sugallni, hogy ezt a michaeli eszmét olyan módon fogadjátok magatokba, ahogyan csak egy Michaelhez hű szív érezhet, amikor a Nap fényt sugárzó palástjába öltözött Michael megjelenik, és megmutatja nekünk, hogy minek kell történnie annak érdekében, hogy ez a Michael-palást, ez a fény-palást kozmikus szavakká változzon, Krisztus szavaivá, amelyek a kozmikus Logoszt, az emberiség Logoszává változtatják.

Ezért ma ezek a szavak szóljanak hozzátok:

Nap-erőkből sarjadt, fényt sugárzó, világokat áldó szellemi hatalmak, az isteni gondolatok arra szántak benneteket, hogy Michael sugár-ruhája legyenek.

Krisztus követe bennetek az embert hordozó szent kozmikus akaratra mutat, ti, a fényes éter-világok lényei, vigyétek el Krisztus szavát az emberekhez.

Krisztus hírnöke így jelenik meg a várakozó, szomjazó telkeknek, világító szavatok utat mutat nekik a szellem-ember eljövendő korszakába.

Ti a szellemi megismerés tanítványai, fogadjátok Michael bölcs intését, a kozmikus akarat szeretet-igéjét, hogy munkálkodjon a magasba törekvő lélekben.

Kiegészítő gondolatok az utolsó előadáshoz

Figyelembe kell vennünk, hogy Rudolf Steiner 1924. szeptember 28-án nem tudta befejezni fejtegetéseit. Marie Steiner erre emlékezve *A Michael napjának előestéjén* című cikkében a következőket írta az Antropozófiai Társaság Közlönyében 1925. szeptemberében:

„Nem jutott el előadásával addig, ameddig eredetileg akart. Lázár misztériumának első részét fejtette ki, és akkor nem csak nekem mondta, hanem az első másolat borítékjára rá is írta: „Ne adjátok tovább, amíg a második résszel nem egészítem ki!” –

Aztán mégis kicsikarták tőle, mint sok minden mást is. Most már nem adhatja át nekünk ezt a második részt. Megismerő erőinkre hárul, hogy helyesen különböztessük meg az inkarnáció és inkorporáció titkait, az individualitások életútjainak kereszteződéseit.

Ott fejezte be, ami vörös fonalként húzódott végig bölcsességet tartalmazó közlésein: Novalis, Raffaello, János misztériumával...

Mindig újra visszatért ehhez a legkülönbözőbb szempontok szerint. A legvégső, a legnehezebb szempontot, egy másik individualitás-vonal kereszteződését, annak a Michael-napnak előestéjén adta meg – de félbeszakította...”

Amire Marie Steiner utal, mint Rudolf Steiner szóbeli kérésére, azt dr. Ludwig Noll is megerősítette, aki Ita Wegman mellett Rudolf Steiner kezelőorvosa volt.

Keresztelő János halála óta szellemileg a tanítványok közössége fölött lebegett. Az ő szellemi lényé Lázár feltámasztásakor felülről behatolt az eredeti Lázárba, annak tudati lelkéig, alulról pedig Lázár lényé fogadta be azt, így kölcsönösen áthatották egymást. Feltámasztása után Lázár lett János, „az a tanítvány, akit az Úr szeretett” (Vö. a Márk-evangéliumról szóló VI. előadással, ahol Illést mint az apostolok csoportlelkét írja le Steiner).

Dr. M. Kirchner-Bockholt szerint Rudolf Steiner ehhez még egy további magyarázatot fűzött, valószínűleg Ita Wegmannak: Lázár ebben az időben a földi erők alapján csak az értelmi és kedélylélek szintjéig tudott teljesen kifejlődni. A Golgotai Misztérium az Atlantisz utáni negyedik korszakban történt, és ebben a korban még csak az értelmi vagy kedélylélek fejlődött ki az emberben. Ezért a tudati lélektől felfelé a manaszt, a buddhit és az atmát egy másik kozmikus lénynek kellett adományoznia. Így Krisztus előtt egy olyan ember állt, aki a Föld mélyéről felért egészen a legfelsőbb égi magasságokig, és akinek fizikai teste a legtökéletesebb volt, egészen a manasz, buddhi és atma szellemiségéig. Ezeket az emberek csak a távoli jövőben fejleszthetik ki magukban.

(Megjelent a Nachrichtenblatt, 40. évf. 48. szám, 1963. december 1.)